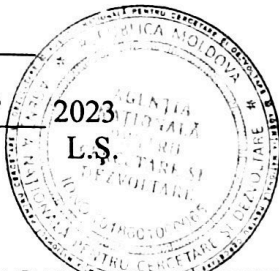

APROBAT
Agentia Națională pentru Cercetare și Dezvoltare

Director general _____

(semnătura) [Signature]
"28" decembrie 2023

Atenționare la proiect - rezultate produse la publicării. A se urmări la etape intermediare

RAPORT ȘTIINȚIFIC ANUAL etapa 2023
privind executarea proiectului de cercetări științifice
Program de postdoctorat (2023-2024)

Proiectul „UTILIZAREA METODELOR SOCIO-ECONOMICE DE CERCETARE A MANAGEMENTULUI SĂNĂTĂȚII PUBLICE”
Cifrul proiectului 23.00208.0807.08/PDI
Prioritatea Strategică, Provocări societale

Rectorul
USPEE, Constantin Stere”, [Signature] Gheorghe AVORNIC
Consiliul Științific/Senat, [Signature] Bujor Lilia

Conducătorul proiectului (postdoctorand) [Signature] Caușan Corina

Chișinău 2023

AGENTIA NAȚIONALĂ PENTRU
CERCETARE ȘI DEZVOLTARE
RECEPȚIONAT
" 17 " 01 20 24

№ 313

1. Scopul și obiectivele propuse spre realizare în cadrul proiectului în anul 2023

Obiectivul principal al cercetării, constă în recunoașterea sănătății publice, drept categorie economică, care prin dezvoltarea și digitalizarea serviciilor medicale de calitate, va contribui la păstrarea capacității de muncă a cetățenilor și creșterea sustenabilității domeniului medical. Formarea și cercetarea teoretică conceptelor fundamentale, legate de provocările sănătății publice, care determină speranța de viață, ce se diversifică după criterii. Domeniul sănătății publice depinde de impactul complex al vectorilor de riscuri sociali, biologici și comportamentali, care o afectează.

În cadrul cercetării în domeniile medical și social, în evaluarea sănătății este logic să se distingă cele patru categorii de valori:

- 1) Sănătate la nivel individual - sănătatea unei persoane individuale;
- 2) Sănătate de tip grup - sănătatea unor grupuri sociale sau etnice mici;
- 3) Sănătate populației - această unitate administrativ-teritorială;
- 4) Sănătate publică - sănătatea societății, a unei populații în integralitatea ei.

Potrivit specialiștilor OMS, sănătatea depinde în proporție de 50-53% de modul de viață al unei persoane, 18-22% - de factorii ereditari, 17-20% - de starea mediului ambiant (ecologie) și 8-10% - și de activitatea din cadrul sistemului național de ocrotire a sănătății. Prin urmare, în cea mai mare măsură, sănătatea umană depinde de stilul de viață, astfel că putem estima că linia general de formare și promovare a sănătății este un stil de viață sănătos.

Actualmente savanții cunosc, ca există mai multe tipuri ale categoriei speranță de viață: la naștere, sanatoasă și medie. Recunoașterea acestor tipuri ne impune să determinăm criteriile în baza cărora ele sunt clasificate, ceea ce ne-ar permite să facem comparabilitatea speranței de viață globală la diferite țări.

Se cere de subliniat, că din analizele efectuate în diferite zone geografice a morbidității, condițiilor de tratament mediului, habitatul și alți factori, se poate trage concluzia, că speranța de viață este o categorie completă și variază de la țară la țară, iar rezultatul ocupării forței de muncă are diferit impact în formarea PIB al țărilor. Realizarea unei sinteze de concepte, elaborearea definiției sănătății publice ca categorie socio-economică, analizele comparative a abordărilor și justificarea propriei viziuni asupra proceselor de dezvoltare a sistemelor de sănătate în diferite țări cu diferit nivel economic de dezvoltare.

La nivel mondial s-au acumulat mai multe experiențe în direcția construirii și optimizării modelelor de finanțare și organizare a serviciilor medicale. Astfel, **țările cu economie dezvoltată** au căutat în mod constant să extindă acoperirea serviciilor medicale în mod gratuit, precum sunt țările: **Italia, Irlanda, Polonia, Ucraina, Ungaria, Bulgaria, etc.**, dar această modalitate nu este posibilă pentru R.Moldova.

Scopul cercetării constă în: evaluarea rolului sănătății publice în creșterea

economică a țării prin faptul păstrării durabile a capacităților de muncă și creșteri speranței de viață a populației.

Unul din cei mai importanți factori care contribuie la realizarea acestui scop este perfectarea sistemului de finanțare a sănătății publice în R.Moldova prin fondurile de asigurări universale de sănătate, care ar putea servi drept o bună bază pentru orientarea mecanismelor de transfer al serviciilor de sănătate către organizațiile, care ar garanta libertatea alegerii de către pacienți și ar asigura calitatea serviciilor medicale.

1. Precizarea compartimentelor tematice și a problematicii de cercetare;
 2. Alcătuirea și consultarea bibliografiei la fiecare subiect individual;
 3. Prezentarea planului și rezultatelor preconizate de cercetare;
 4. Gestiunea informațiilor acumulate, ajustarea metodologiei de cercetare teoretică și de teren la tema de cercetare;
 5. Relevarea impactului proceselor de globalizare asupra stării de sănătate a diferitor țări .
 6. Evaluarea impactului politicilor pastrarii mediului ambiant asupra proceselor economiei sănătății și stării de sănătate din Republica Moldova;
- Diseminarea, valorificarea și promovarea rezultatelor cercetării;
7. Elaborarea materialelor primare și prezentarea spre analiză/publicare a articolelor la temele de cercetare preconizate;
 8. Redactarea finală și publicarea articolelor sau lucrărilor planificate.

Actualmente starea actuală a sistemului medical în R.Moldova se caracterizează prin furnizarea insuficientă de resurse, care provoacă eficiență scăzută a instituțiilor de îngrijire a sănătății, calitatea inadecvată a asistenței medicale pe fondul completării ridicate a populației cu personal medical și paturi de spital. Autorul a reieșit de a revedea sistemul de finanțare a sănătății publice în R. Moldova, utilizând metodele de documentare, selecție și sinteză bibliografică a informației veritabile din surse internaționale: Raportul „Quality of Life Index by Country Raport Numbeo (2022)”, Raportul „HelpAge International (2023)”, Raportul Institutului Economic al Elveției KOF (Swiss Economic Institute KOF), Raportul „The United Nations Development Program presents the Human Development Index 2021-2023”, Raportul „WHO Health Emergencies Programme”.

Pentru o interpretare clară și reprezentativă a informației au fost utilizate diverse metode de cercetare: gruparea, analiza, sinteza și metoda comparativă. Relevanța și variabilitatea rezultatelor obținute au permis să formuleze fundamentele esențiale teoretice și practice în domeniul sănătății publice și să argumenteze varianta unui mecanism mai eficient de finanțare al acestui domeniu în R. Moldova

2. Etapele în anul 2023 .

1. *Etapa 1. Argumentarea conceptului teoretic al tezei*
2. *Etapa 2. Analiza modelului existent de sanătate publică în Republica Moldova. Cercetarea sistemelor de sănătate din țările cu economia avansată și prestărilor de servicii medicale.*
3. *Etapa 3. Analiza și utilizarea conceptului de sănătate publică ca categorie socio-economică și rolului ei în creșterea economică a țării.*
4. *Etapa 4. Compararea sănătății publice și evaluarea indicatorilor la nivel global și internațional. Utilizarea conceptului de sănătate publică în R. Moldova prin prisma indicatorului complex de evaluare a sănătății publice - speranței de viață.*

3. Acțiunile planificate pentru realizarea scopului și obiectivelor

1. *Elaborarea compartimentelor tematice aferente obiectivelor proiectului de cercetare;*
2. *Alcătuirea și consultarea bibliografiei de specialitate la temele din cadrul proiectului;*
3. *Diseminarea rezultatelor științifice în sursele mass-media;*
5. *Participarea la diverse reuniuni științifice naționale și internaționale cu comunicări științifice;*
6. *Diseminarea rezultatelor științifice prin intermediul mass-media, expozițiilor tematice și prelegerilor publice;*
7. *Publicarea rezultatelor științifice în volume internaționale.*
8. *Cercetarea conceptelor de sănătate publică la nivel național și internațional. Determinarea vulnerabilităților și avantajelor acestora.*
9. *Cercetarea structuri sistemului medical din RM și tipurilor de management utilizate în Instituțiile Publice Medicale și din RM și UE.*
10. *Elaborarea I capitol al Tezei de doctor habilitat Abordări (conceptuale) a formării sistemelor de sănătate.*
11. *Analiza specificului managementului medical în instituțiile medicale cercetate, utilizând diferite tehnici de evaluare a indicatorilor.*
12. *Analiză implementării activității instituțiilor medicale în contextul digitalizării unor serviciilor medicale (e-Halt), utilizarea diferitor metode și tehnici de utilizare a digitalizării unumitor servicii medicale din sectorul public și privat. Participare la 2 conferințe Științifice Internaționale.*
13. *Elaborarea II capitol al Tezei de doctor habilitat.*

4. Acțiunile realizate pentru atingerea scopului și obiectivelor

1. *Au fost stabilite strategiile și direcțiile prioritare în cercetare;*
2. *A fost stabilit cadrul teoretic și metodologic al cercetării;*
3. *Au fost precizate compartimentele tematice și consultată bibliografia de specialitate elementele-cheie din cadrul proiectului;*
4. *Au fost desemnate și descrise opiniile savanților de renume mondială în contextul conceptelor de sănătate, starea de sănătate, speranța de viață.*
5. *Au fost diseminate rezultatele cercetărilor în cadrul manifestărilor științifice internaționale/naționale și în mass-media;*
6. *A fost desfășurată activitatea de cercetare conform planului de activitate (scrierea articolelor, paragrafelor, capitolelor, compartimentelor tezei de doctorat);*

7. *Au fost înaintate spre discuție și analiză materialele științifice ale cercetătorilor;*

8. *A fost desfășurată activitatea de editare, redactare, recenzare și pregătirea pentru tipar a lucrărilor elaborate în cadrul Proiectului.*

Interesul crescând pentru problemele economice ale serviciilor medicale și caracteristicile lor în ultimii ani se explică prin faptul că sănătatea devine un factor din ce în ce mai valoros în viața și bunăstarea societății, iar prevenirea și tratamentul bolilor devine din ce în ce tot mai important și costisitor. În condițiile actuale, în țară funcționează un model mixt buget-asigurare de asistență medicală Bismark-cu elemente Semașko. Modele de finanțare și organizare a sistemelor de sănătate trebuie să fie furnizate gratuit pacientului, iar medicul trebuie să înțeleagă la ce principii va fi remunerată munca sa. La nivel național, accesul la serviciile de sănătate depinde, în primul rând, de calitatea infrastructurii sistemului de sănătate. În al doilea rând, este crucială dezvoltarea și diseminarea acesteia. Nu în cele din urmă, serviciile de sănătate, precum calitatea și accesibilitatea acestora sunt strict proporționale cu calitatea resurselor umane și cu disponibilitatea resurselor financiare utilizabile. Pe baza rezultatelor, s-a stabilit că, pentru a analiza aspectele privind asistența medicală și eficiența acesteia, este oportun să se ia în considerare inclusiv sistemul de finanțare (cel puțin pentru a verifica gradul de semnificație a modului în care premisele de cercetare au un impact asupra sistemelor); în caz contrar, se poate ajunge la efecte adverse.

Transformarea digitală a economiei, a sănătății și a societății este unul dintre principalele domenii de cercetare nu numai a specialiștilor tehnici, ci și a sociologilor, economiștilor, politologilor și cercetătorilor și din alte domenii științifice. Este clar că aceste procese au un impact semnificativ asupra calității vieții populației și a componentelor acesteia. Se relevă esența aplicării și importanța implementării componentelor digitalizării la etapa reformelor în sistemul de sănătate. Este examinat mecanismul de aplicare a noilor tehnologii inovatoare în contextul îmbunătățirii calității asistenței medicale. Sunt definite principalele direcții de reformare în continuare a sistemului de sănătate și de economisire a sănătății populației. Dezvoltarea de noi abordări metodologice pentru organizarea procesului de diagnosticare medicală în contextul unei economii gândite de piață și al ecosistemelor digitale de sănătate. Formarea de noi abordări metodologice de organizare a procesului medical și de diagnosticare în condițiile unei economii de piață multiforme și ale ecosistemelor digitale de sănătate.

1. Participarea la conferința Științifico-practică,, Națională Fiecare doză de vaccin contează! ”La 28 aprilie 2023, organizată de USMF Nicolae Testemițeanu, Agenția Națională pentru Sănătatea Publică, Organizația Mondială a Sănătății ,Ministerul Sănătății a RM,etc.1-certificat- 7 credite
2. Participarea la cea de-a XXXVII-a Săptămână Medicală Balcanică – evenimente care au fost organizate în perioada 7-10 iunie 2023 la Chișinău, sub auspiciul Ministerului Sănătății, Universității de Stat de

- Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova și a Uniunii Medicale Balcanice. Participarea la Săptămâna Uniunii Medicale Balcanice cu genericul „Perspective ale medicinei balcanice în era post COVID-19” a avut scopul, de a promova colaborarea, schimbul de experiență și de a informa specialiștii despre progresul științific actual la nivel național și mondial în domeniul medical și farmaceutic, și de a spori calitatea asistenței medicale acordate populației din regiune, o componenta indispensabilă a Calității Vieții. (certificat-1) 30 credite
3. Masa rotunda organizată 25 iulie 2023, în regiunea transnistreana cu participarea reprezentanților din sistemul de sănătate publică, medicilor de familie de pe ambele maluri ale Nistrului cu tematica implementării și ajustării legislative a elementelor medicinei de familie, au fost prezenți 105 reprezentanți unde am dat un comunicat ca expert a platformei sănătății.
 4. Participarea la conferința internațională **Universitatea Națională de Studii Politice și Administrație Publică (SNSPA)**, Facultatea de Administrație Publică
 5. **Smart-EDU Hub** cu Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor a organizat cea de-a patra ediție a Securizarea orașelor inteligente 09 iunie 2023, București.
 6. Masa rotunda organizată 25 iulie 2023, în regiunea transnistreana cu participarea reprezentanților din sistemul de sănătate publică, medicilor de familie de pe ambele maluri ale Nistrului cu tematica implementării și ajustării legislative a elementelor medicinei de familie, au fost prezenți 105 reprezentanți unde am dat un comunicat ca expert a platformei sănătății. Participarea la grupuri de lucru pentru finalizarea Programului Sănătate, inclusiv pe prioritățile 3 „Creșterea eficacității și rezilienței sistemului medical în domenii critice, de importanță strategică cu impact transversal asupra serviciilor medicale și asupra stării de sănătate”.
 7. Participarea la un curs de formare- Sănătatea mintală, "Autoagresiune și comportament suicidar". 08-09.11.2023 prezentat de MENSANA, reprezentanți ai catedrei de psihiatrie, USMF Nicolae Testemițanu, "Support for the Reform of Mental Health Services in Moldova" proiect. unde s-a discutat problemele incidență, prevalență, povara globală, mortalitatea cauzată de boli mintale și sinucidere. Cursul de formare a fost adresat profesioniștilor din domeniul sănătății mintale și celor implicați în acest domeniu: psihologi și psihiatri, medici de familie și asistenți medicali de familie, asistenți medicali și sociali și servicii de urgență.-1 certificat.
 8. Participare la A 11-a Conferință științifică internațională anuală FME 20 octombrie 2023, organizată de Centrul de Cercetări Financiare și Monetare "Victor Slăvescu", Academia Română, București, poster, abstract cu denumirea- COMPARABILITY OF HEALTH FINANCING SYSTEMS: ISSUES AND PROSPECTS-1 certificat. Obținerea certificatului de participare.

9. Organizarea a 1-nei mese rotunde cu participarea ASOCIAȚIEI PENTRU DEZVOLTAREA COMUNICAȚIILOR ELECTRONICE ȘI TEHNOLOGIILOR INFORMAȚIONALE (ACETI). **la evenimentele dedicate Zilelor Transformării Digitale în Regiunea de Dezvoltare Nord 2.0, desfășurate de ACETI și Digital Innovation Hub of Moldova. Astăzi vă prezentăm MedFaktor (Medicina muncii), compania care dezvoltă activ conceptul „Medicina muncii”.** Centrul de medicina a muncii „MedFaktor” are un scop predominant preventiv, evaluând riscurile privind îmbolnăvirile profesionale și oferind angajaților soluții pentru evitarea apariției bolilor profesionale sau a celor legate de profesie. Serviciul de medicina muncii urmărește evaluarea locului de muncă și stabilirea aptitudinii în muncă a angajaților, menținerea stării de sănătate a acestora, prevenirea îmbolnăvirilor legate de profesie, diagnosticul precoce al afecțiunilor angajaților, scăderea absenteismului la muncă. Pentru realizarea serviciilor propuse „MedFaktor” desemnează o echipă de specialiști calificați condusă de un medic în patologii profesionale, care se va deplasa la oficiul beneficiarului pentru a evalua toți parametrii necesari. Pe lângă aceasta, compania oferă servicii de instruire și consultanță în domeniul securității și sănătății în muncă, dar și serviciile diferitor medici specialiști la centrul medical MedFaktor. Acestă seminar a fost adresat reprezentanților ai sistemului de sănătate din sectorul public și privat. așa practică este implimentată în multe țări europene precum România, Bulgaria, Cehia, Polonia, Ungaria, Croația, etc.
10. Apelarea la Centrele Medicilor de Familie în regiunea de Nord, Centru, Sud a Republicii Moldova, în privința colaborării ulterioare în contextul cercetării asistenței medicale, participare la seminare, traininguri. Se preconizează implementarea unor soluții durabile în domeniul digitalizării sănătății publice, în următoarea fază a reformelor transnistrene, inclusiv, inițiativele localităților de pe ambele maluri ale Nistrului (PNUD, 2018), pentru a stabili Platforma de sănătate trans-fluvială conform Programului UE-PNUD " Sprijin pentru măsuri de consolidare a încrederii (V)" (UE-PNUD, 2019 - 2023) între cele două maluri ale Nistrului, care vor îmbunătăți calitatea și accesibilitatea serviciilor de sănătate pentru locuitorii locali, contribuind la eficiența integrării economice a așezărilor și orașelor mici în "Piața unică digitală" (Eurostat, 2023-06-27).
11. Participarea la grupuri de lucru pentru finalizarea Programului e-Sănătate, inclusiv pe prioritățile 3 „Creșterea eficacității și rezilienței sistemului medical în domenii critice, de importanță strategică cu impact transversal asupra serviciilor medicale și asupra stării de sănătate”.(platforma sănătății).
12. Participarea la **Moldova Digital Summit 2023 – The Future of Digital** în perioada 15-17 iunie 2023. Evenimentul a fost organizat sub patronajul Primului Ministru al Republicii Moldova și a marcat o nouă etapă în transformarea digitală a țării. Având tema „Evolve towards our borderless future /Evoluati către viitorul nostru fără frontiere”, summitul a avut ca scop repoziționarea domeniului TIC pe harta economică regională și construirea unei noi imagini a Moldovei digitale, cu potențial de dezvoltare

durabilă. Summit-ul a reunit reprezentanții Programului **EU4Digital și DG NEAR** a Comisiei Europene, au participat jucători din ecosistem la Chișinău pentru a discuta despre provocările și oportunitățile viitorului digital în Republica Moldova și nu doar. Acesta a conectat peste 2500 de oameni din 30 de țări, inclusiv 68 de prezentatori, funcționari publici, experți și lideri ai comunităților tehnologice și de afaceri. Agenda evenimentului a inclus o reuniune a Comisiei mixte interguvernamentale pentru crearea unui spațiu digital comun și un Memorandum de înțelegere în domeniul transformării digitale între Moldova și România. Experți din Moldova, Letonia, Lituania, Estonia, Belgia, Marea Britanie, Suedia, România, Georgia, Armenia, SUA și alții și-au împărtășit opiniile pe o serie de subiecte. Acestea au inclus progresele în domeniul inteligenței artificiale (AI) precum și oportunitățile și controversese legate de extinderea utilizării acesteia, experiențele în materie de transformare digitală și inovarea tehnologică bazată pe date și IA, importanța colaborării trans-organizaționale și transfrontaliere și provocările cu care se confruntă sectorul educațional pentru a promova competențele de viitor mai ales în sănătatea publică.

13. Participarea la conferința științifică anuală USMF “Nicolae Testemițanu,” Cercetarea în Biomedicină și Sănătate: Calitate, Exelență și Performanță, 18-20 octombrie, certificat-n138, workshop: Tehnologii informaționale în cercetare.
https://cercetare.usmf.md/sites/default/files/inline-files/Certificate_Vol%20III_C.pdf

14. Determinarea componentelor specificului managementului medical în instituțiile medicale cercetate, utilizând diferite tehnici de evaluare a managementului. Evaluarea elementelor privind analiza instituțiilor medicale, mai reprezentative din ramură, urban și rural. Perfecționarea modelului de management calității serviciilor medicale și monitorizarea recomandărilor de asistență medicală digitalizată ar rezolva multe probleme în sistemul ocrotirii sănătății. economia digitală este direct legată de economia sănătății digitalizate, prin creșterea speranței de viață sănătoasă, ca baza corelării cu sănătatea populației apta de muncă, cea ce duce la o creștere economică a țării.

15. Studiarea Modelului conceptual al schimbărilor digitale e-sănătate pentru instituțiile medicale din RM. Participare la 2 Conferințe Științifice Internaționale și publicarea articolului respectiv. Obținerea 2 Certificate de participare. Participare la International conference Economic security in the context of systemic transformations, ASEM. December 7-8, 2023. Poster, articol spre publicare în revista EEJRS, CSIE este în curs de redactare după deciziile recenzenților.

❖ **Manuscrisul tezei este realizat în volum de 72,5 %**

5. Publicațiile la tema tezei de DH

Lista lucrărilor științifice la tema tezei/lucrării de sinteză

1. **Cărți de specialitate** (recomandate spre editare de senatul/consiliul științific al unei organizații din domeniile cercetării și inovării sau recunoscute în calitate de cărți științifice peste hotare: proces de recenzare, aprobare de către organizații științifice sau publicare de către edituri științifice prestigioase)
 - 1.1. cărți de specialitate monoautor
 - 1.2. cărți de specialitate colective (cu specificarea contribuției personale)
2. **Articole în reviste științifice**
 - 2.1. în reviste din bazele de date Web of Science și SCOPUS
 - 2.2. în reviste din alte baze de date acceptate de către ANACEC (cu indicarea bazei de date)
1. **Articole în lucrările conferințelor și altor manifestări științifice**
 - 1.1. în lucrările manifestărilor științifice incluse în bazele de date Web of Science și SCOPUS
 1. CAUȘAN ,C., GOROBIEVSCHI S., RADU Gh.,:criteria and methods for ranking the world's countries by development health systems ,“Nicolae Testemitanu” State University of Medicine and Pharmacy, “Grigore T. Popa” University of Medicine and Pharmacy Iași, Romania, scientific society of hygienists from the republic of moldova, society of epidemiologists and microbiologists, from the Republic of Moldova National Agency for Public Health International Conference: “Current trends and challenges in preventive medicine” which will be held on **June 8-9, 2023**, in Chisinau, Republic of Moldova.**One Health & Risk Management** the scientific jurnal of the moldavian biosafeti and security association ISSN 2587-3458,e-ISSN 2587-3466 p.94-95. **Categoria B+**
 - 1.2. în lucrările manifestărilor științifice incluse în Registrul materialelor publicate în baza manifestărilor științifice organizate din Republica Moldova
2. GOROBIEVSCHI S., CAUȘAN ,C., IVAN D.,C., «Securing Smart Cities International Conference», The development of e-health in the health system of the Republic of Moldova – a tool for sustainability in the context of European practices. Smart Cities International Conference (SCIC) Proceedings. 10, (Oct. 2023), 417–431. Vol. 10Proceedings of the 10th Smart Cities International Conference (SCIC) Accelerating innovation. <https://scrd.eu/index.php/scic/article/view/458>
3. **Каушан К.С.,** Горобиевски, С.В., Дорофеева, Л.В., Радуга Г.Р., Цифровизация в здравоохранении Приднестровья - фактор улучшения качества медицинских услуг. pp.106-112, ISBN 978-5-907618-70-1Цифровизация как фактор экономического развития [Электронный ресурс]: Материалы международной научно-практической конференции; Тираспол, 25 мая 2023 года / Под редакцией И.Н. Узун, В.Н. Босюк. – СПб.: Научное издание технологий, 2023. – 172 с. – URL:

<http://publishing.intelgr.com/archive/tsifrovizatsiya-i-ekonomicheskoe-razvitie.pdf>

<https://www.elibrary.ru/item.asp?id=54261014>

4. CAUȘAN ,C., GOROBIEVSCHI S., Implementation of European public policies in the field of environment and public Health,, Competitiveness and Innovation in the Knowledge Economy,, international scientific conference (27; 2023; Chisinau). 27th International Scientific Conference” Competitiveness and Innovation in the Knowledge Economy”, September 22-23, 2023 Chisinau: Book of Abstracts / scientific committee: Stratan Alexandru (president) [et al.]. – [Chișinău]: [S. n.], 2023 (Print-Caro) – . – ISBN 978-9975-175-98-2., p.16

5. CAUȘAN ,C., GOROBIEVSCHI S., BABIN, A.:. Strengthening the public health system in the transnistrian region and the Republic of Moldova through digitisation. International conference Economic Security in the context of systemic transformations, ASEM. December 7-8,2023. (spre publicare). revista EEJRS, CSIE.(Scopus)

4. Brevete de invenție și alte obiecte de proprietate intelectuală (OPI)

4.1. eliberate de către oficii de peste hotare de protecție a proprietății intelectuale (cu indicarea oficiului)

4.2. eliberate de Agenția de Stat pentru Proprietatea Intelectuală

5. Alte lucrări și realizări specifice diferitor domenii științifice (recomandate spre editare/aprobate de o instituție abilitată în domeniu). Общественное здоровье и биостатистика в практике медицинского работника : Учебно-методическое пособие / Приднестровский государственный университет им. Т. Г. Шевченко, Медицинский факультет, Кафедра общественного здоровья и организации здравоохранения с циклом инфекционных болезней;составители:

К. С. Каушан [и др.]. – Тираспол : [Б. и.], 2023 (Indigou Color). – 100

р. : fig., tab. Referințe bibliogr.: p. 98-99 (14 tit.). – 100 ex.ISBN 978-9975-3596-7-2.614.2:311(075.8)

7. Protecția rezultatelor obținute în formă de obiecte de proprietate intelectuală.

8. Diseminarea rezultatelor proiectului

1. Participarea la conferința Științifico-practică,, Națională **Fiecare doză de vaccin contează!** ”La 28 aprilie 2023, organizată de USMF Nicolae Testemițeanu, Agenția Națională pentru Sănătatea Publică, Organizația Mondială a Sănătății ,Ministerul Sănătății a RM,etc.**1-certificat- 7 credite**

2.Международной научно-практической конференции «Цифровизация как фактор экономического развития», Экономический факультет. Приднестровской Государственный Университет имени Т.Г. Шевченко, СЕКЦИЯ «ЦИФРОВАЯ ЭКОНОМИКА: ТЕОРИЯ И ПРАКТИКА» Цифровизация в здравоохранении Приднестровья - фактор улучшения качества медицинских услуг. **poster, articol**

2. “Nicolae Testemitanu” State University of Medicine and Pharmacy, “Grigore T. Popa” University of Medicine and Pharmacy Iași, Romania, Scientific Society of Hygienists from the Republic of Moldova, Society of Epidemiologists and microbiologists, from the Republic of Moldova National Agency for Public Health International Conference: “Current trends and challenges in preventive medicine” which will be held on June 8-9, 2023, in Chisinau, Republic of Moldova. (rezumat)**1 certificat.**

3. Participarea la cea de-a XXXVII-a Săptămână Medicală Balcanică – evenimente care au fost organizate în perioada 7-10 iunie 2023 la Chișinău, sub auspiciul Ministerului Sănătății, Universității de Stat de Medicină și Farmacie „Nicolae Testemițanu” din Republica Moldova și a Uniunii Medicale Balcanice. Participarea la Săptămâna Uniunii Medicale Balcanice cu genericul „Perspective ale medicinei balcanice în era post COVID-19” a avut scopul, de a promova colaborarea, schimbul de experiență și de a informa specialiștii despre progresul științific actual la nivel național și mondial în domeniul medical și farmaceutic, și de a spori calitatea asistenței medicale acordate populației din regiune, o componenta indispensabilă a Calității Vieții. **(certificat-1) 30 credite -1 certificat**

4.Participarea la conferinta internațională Universitatea Națională de Studii Politice și Administrație Publică (SNSPA), Facultatea de Administrație Publică, **Smart-EDU Hub** cu Universitatea "Alexandru Ioan Cuza" din Iași, Facultatea de Economie și Administrarea Afacerilor a organizat cea de-a patra ediție a Securizarea orașelor inteligente 09 iunie 2023, București.-**poster,rezumat**

5. Masa rotunda organizată 25 iulie 2023, in regiunea transnistreana cu participarea reprezentanților din sistemul de sănătate publică, medicilor de familie de pe ambele maluri ale Nistrului cu tematica implementării si ajustării legislative a elementelor medicinei de familie,au fost prezenți 105 reprezentanți unde am dat un comunicat ca expert a platformei sănătății. Masa rotunda organizată cu Asociația sănătății și sportului,or.Tiraspol, **25 iulie 2023**, in regiunea transnistreana cu participarea

reprezentațiilor din sistemul de sănătate publică, medicilor de familie de pe ambele maluri ale Nistrului cu tematica implementării și ajustării legislative a elementelor medicinei de familie, au fost prezenți 105 reprezentanți unde am dat un comunicat ca expert a platformei sănătății. Participarea la grupuri de lucru pentru finalizarea Programului Sănătate, inclusiv pe prioritățile 3 „Creșterea eficacității și rezilienței sistemului medical în domenii critice, de importanță strategică cu impact transversal asupra serviciilor medicale și asupra stării de sănătate”. - **1 certificat**

6. Implementation of European public policies in the field of environment and public Health,, Competitiveness and Innovation in the Knowledge Economy,, international scientific conference (27; 2023; Chisinau). 27th International Scientific Conference” Competitiveness and Innovation in the Knowledge Economy”, September 22-23, 2023 Chisinau: poster abstract-**1 certificat**

7. Participare la A 11-a Conferință științifică internațională anuală FME **20 octombrie 2023**, organizată de Centrul de Cercetări Financiare și Monetare "Victor Slăvescu", Academia Română, București, poster, abstract cu denumirea- COMPARABILITY OF HEALTH FINANCING SYSTEMS: ISSUES AND PROSPECTS-poster, rezumat-**1 certificat**.

8. International conference Economic Security in the context of systemic transformations, ASEM. December 7-8, 2023. poster, rezumat-**1 certificat**.

1. Concluzii în limba română și engleză.

În anul 2023 au fost îndeplinite angajamentele științifice asumate pentru executarea obiectivelor respectivei etape a proiectului. Referitor la toate compartimentele de cercetare au fost elaborate materiale, prezentate în formă de manuscris, cu respectarea volumului planificat. Subiectele cercetate sunt diverse și au o importanță deosebită pentru relevarea realităților socio-economice, și medico-sociale. Rezultatele obținute în cadrul proiectului vor contribui la realizarea perfectării managementului în sănătatea publică.

În contextul cercetării sa determinat că durata tratamentului la pacienții cu diagnostic similară, parcurge diferit, depinde de mai multi factori: ereditate, mediu, imunitatea, calitatea asistenței medicale, corectitudinea diagnosticării și tratamentului, perioadei de reabilitare și profilaxiei.

Ameliorarea stării de sănătate și speranței de viață în Republica Moldova – este determinată prin organizarea platformei de sănătate în scopul sporirii sănătății și bunăstării populației prin intermediul susținerii dezvoltării unor practici de medicină generală și prin implementarea unor inițiative axate pe teme prioritare de asistență medicală între cele două maluri ale râului Nistru. Consolidarea activităților de constituire a unui mecanism de accesibilitate și performanță a asistenței medicale în regiunea de pe

malul Nistrului, si majorarea sperantei de viață sănătoase prin implementarea diferitor acțiuni legislative, operaționale, tehnice, etc. Conversia la medicina de familie (medicină generală), cu un cadru legal adecvat, în contextul practicii Malului Drept ale Nistrului ca element cheie a diminuării povării pe sistemul de sănătate în centrele de familie din regiunile Rezina, Floresti, Anenii Noi, Dubăsari, s. Varnița, Căușeni, Coșnița, etc. Menținerea accesului echitabil al populației la servicii medicale va constitui o provocare pentru toți actorii din sectorul sănătății, în special, pentru CNAM. Modelul logistic ca metodă de studiere a fluxurilor din instituțiile medicale permite crearea unui sistem de circulație coordonată a fluxurilor în etape pe rute specificate în cadrul procesului de generare a serviciilor medicale, integrarea sistemului de management al îngrijirii sănătății și identificarea rapidă de management și a activităților de producere a instituției, identificarea rapidă a defectelor în funcționarea departamentelor și serviciilor prin compararea tabloului obiectiv prezent cu parametrii de referință ai fluxului multi-componente. Gestionarea activităților individuale ale unei instituții medicale pe baza unui model logistic necesită descompunerea procesului de tratament și de diagnosticare ținând cont de specificitatea acestuia, alocarea fluxului de pacienți de profil relevant și a fluxurilor de resurse aferente, distribuția și monitorizarea acestora la centrele de control, ceea ce asigură calitatea și eficiența deciziilor operaționale. Tehnologia construirii și implementării modelului logistic de management operațional al instituției medicale, algoritmul canalelor și etapelor de îngrijire a pacienților (cabinete medicale și subdiviziuni structurale), ordinea de monitorizare și expediere a parametrilor de flux în instituțiile medicale. Software pentru sistemul informațional automatizat al Centrului regional, care sprijină rezolvarea sarcinilor de gestionare operațională a fluxurilor de pacienți din cadrul Centrului regional d- "**Registrul și dosarul operațional al pacienților**". Orientări privind rezumatul pacientului, versiunea 3.2, martie 2024 va fi implementat parțial, având încă diverse distincții nejustificate. Registrul electronic a pacientului Covid 19, a demonstrat eficacitatea medicală, socio-economică, în contextul monitorizării morbidității, diagnosticare, profilaxiei și reabilitare a individului. Metodologia digitalizării joacă un rol primordial în ocrotirea sănătății publice. Diminuarea riscurilor, în ultimii ani, Republica Moldova a îmbunătățit în diferite moduri reglementarea sistemului său medical, aliniindu-se din ce în ce mai mult la standardele europene și la cadrul legal din Europa pentru a securiza drepturile pacienților și a îmbunătăți calitatea medicamentelor administrate în țară. "Rezumat pentru pacient „este un set de date identificabile de informații esențiale și inteligibile privind sănătatea, care include cele mai importante date clinice necesare pentru a asigura un tratament sigur și asigură o asistență medicală performantă. Această versiune rezumată a datelor medicale ale pacientului va oferi cadrelor medicale informațiile esențiale eligibile de care au nevoie pentru a oferi asistență medicală. Cu toate că acest set de date este destinat să ajute cadrele medicale în furnizarea de asistență medicală neprogramată, acesta poate fi utilizat și pentru a oferi asistență medicală planificată (de exemplu, în cazul deplasărilor cetățenilor sau

al traseelor de îngrijire transorganizaționale). Acesta ar trebui să se ia de vedere faptul, că nu toate informațiile sunt cunoscute sau sunt disponibile la momentul creării documentului de sinteză a pacientului. O analiză a situației sănătății în țările dezvoltate arată că o creștere de 10% a cheltuielilor pentru sănătate este asociată cu o creștere de 12% a indicatorilor de sănătate publică. Însă o creștere a cheltuielilor pentru sănătate peste 12% din PIB nu produce niciun rezultat specific în materie de sănătate la nivelul populației. Cu toate acestea, OMS recomandă 6-8% din PIB și din cheltuielile bugetare în țările dezvoltate și cel puțin 5% din PIB în țările în curs de dezvoltare ca fiind minimul necesar pentru a asigura buna funcționare a medicinei. Statisticile dintr-o serie de țări dezvoltate arată că sănătatea publică depinde în proporție de peste 85% de o serie de factori socio-economici și de politicile de sănătate publică, mai degrabă decât de sistemul de sănătate și de nivelul de finanțare al acestuia. Există multe abordări pentru evaluarea eficacității sistemelor de asistență medicală, calitate, accesibilitatea asistenței medicale și eficacitate în funcție de diverse criterii (medicale, sociale și economice). Clasamentul, întocmit de Bloomberg, clasament pentru anul 2023, RM se află pe 55 loc în lista celor 182 de țări. Dar trebuie remarcat faptul că RM se află pe această listă de numai 3 ani. RM este inclusă în acest clasament de numai trei ani, grație Acordului de Asociere, deoarece ratingul acoperă țări cu speranță de viață de peste 70 de ani. O cifră mai orientativă este clasamentul eficienței sistemelor de sănătate în funcție de Fundația pentru bunăstare publică. Clasamentul Fundației pentru Bunăstare Publică privind eficiența sistemelor de sănătate (pe baza datelor din OMS, OCDE și BM). Particularitatea sa constă în faptul că majoritatea criteriilor reflectă capacitatea de reacționare a sistemului existent.

In 2023, the scientific commitments made for the execution of the objectives of the respective project phase were fulfilled. For all the research compartments, materials have been prepared and presented in manuscript form, within the planned volume. The subjects researched are diverse and of particular importance for revealing socio-economic and medical-social realities. The results of the project will contribute to the perfection of public health management.

In the context of the research it was determined that the duration of treatment in patients with similar diagnosis, travels differently, depends on several factors: eridity, environment, immunity, quality of care, correctness of diagnosis and treatment, rehabilitation period and prophylaxis.

Improving health status and life expectancy in the Republic of Moldova - is determined by organising the health platform with the aim of increasing the health and well-being of the population through supporting the development of general medical practices and implementing initiatives focusing on priority healthcare issues between the two banks of the Dniester River. Strengthen activities to establish a mechanism for accessibility and performance of health care in the Dniester region and increase healthy life expectancy through the implementation of various legislative, operational, technical actions, etc.

Conversion to family medicine (general medicine), with an appropriate legal framework, in the context of the practice of the Right Bank of the Dniester River as a key element of reducing the burden on the health system in family centres in the regions of Rezina, Floresti, Anenii Noi, Dubasari, Varnita, Causeni, Cusnita, etc. Maintaining equitable access of the population to health services will be a challenge for all actors in the health sector, especially for the CNAM.

The logistic model as a method of studying flows in health care institutions allows the creation of a coordinated flow system in stages on specified routes in the process of generating health care services, integration of the health care management system and rapid identification of management and production activities of the institution, rapid identification of defects in the operation of departments and services by comparing the present objective picture with the reference parameters of the multi-component flow. Management of individual activities of a medical institution on the basis of a logistic model requires decomposition of the treatment and diagnostic process taking into account its specificity, allocation of the relevant profile patient flow and related resource flows, their distribution and monitoring to control centres, which ensures quality and efficiency of operational decisions.

Technology construction and implementation of the logistic model of operational management of the medical institution, algorithm of channels and stages of patient care (medical offices and structural subdivisions), order of monitoring and dispatching of flow parameters in medical institutions. Software for the automated information system of the Regional Centre, which supports solving the tasks of operational management of patient flows within the Regional Centre d-" Operational patient register and file". Guidelines on patient summary, version 3.2, March 2024 will be partially supplemented, still having various unjustified distinctions. The Covid 19 electronic patient record, has demonstrated medical, socio-economic effectiveness in the context of morbidity monitoring, diagnosis, prophylaxis and rehabilitation of the individual. Digitisation methodology plays a primordial role in the protection of public health. Mitigating risks, in recent years, the Republic of Moldova has improved in various ways the regulation of its medical system, increasingly aligning with European standards and the legal framework in Europe to secure patients' rights and improve the quality of medicines administered in the country. The "Patient Summary" is an identifiable dataset of essential and understandable health information that includes the most important clinical data needed to ensure safe treatment and provide high performance healthcare. This summary version of the patient's health data will provide health care professionals with the essential, identifiable information they need to provide care. Although this dataset is intended to assist health care professionals in providing unscheduled care, it can also be used to provide planned care. It should be taken into account that not all information is known or available at the time of creating the patient summary document. An analysis of the health situation in developed countries shows that a 10% increase in health expenditure is associated with a 12% increase in public health

indicators. But an increase in health spending above 12% of GDP does not produce any specific health outcomes at population level. However, the WHO recommends 6-8% of GDP and budget expenditure in developed countries and at least 5% of GDP in developing countries as the minimum needed to ensure well-functioning medicine. Statistics from a number of developed countries show that more than 85% of public health depends on a range of socio-economic factors and public health policies rather than on the health system and its level of funding. There are many approaches to assessing the effectiveness of health care systems, quality, accessibility of health care and effectiveness according to various criteria (medical, socioeconomic and economic). The ranking, compiled by Bloomberg, ranks the Republic of Moldova 55th out of 182 countries. But it should be noted that Moldova has been on this list for only 3 years. The Republic of Moldova has been included in this ranking for only three years, thanks to the Association Agreement, because the rating covers countries with a life expectancy of over 70 years. A more indicative figure is the ranking of the effectiveness of health systems according to the Public Welfare Foundation. The Public Welfare Foundation's ranking of health system efficiency (based on data from WHO, OECD and WB) is unique in that most of the criteria reflect the responsiveness of the existing system.

Conducătorul proiectului

Causan Corina

(nume, prenume, titlu științific)
conf. univ., doc. eca.

Claus

(semnătura)

Republica Moldova
or. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 200, MD-2004
tel: 022 24 06 21; 022 35 84 27; fax (+37322)240621
E-mail: uspeconstantinstere@yahoo.com
www.uspee.md

Республика Молдова
г. Кишинев, бул. Штефан чел Маре, 200, MD-2004
тел: 022 24 06 21 ; 022 35 84 27; факс: (+37322)240621
Эл.почта: uspeconstantinstere@yahoo.com
www.uspee.md

EXTRAS DIN
PROCESUL VERBAL Nr.4
din 21 decembrie 2023

al ședinței Senatului Universității de Studii Politice și Economice Europene „Constantin Stere”

7. Diverse.

7.2. Aprobarea Raportul științific anual privind executarea proiectului de cercetări științifice Program de postdoctorat (2023-2024).

S-a discutat: dna CAUȘAN Corina dr., conf.univ. a prezentat spre aprobare Raportul științific anual privind executarea Proiectului de cercetări științifice, Program de postdoctorat (2023-2024). Proiectul „Utilizarea metodelor socio-economice de cercetare a managementului sănătății publice” cu cifrul 23.00208.0807.08/PDI la Prioritatea strategică: **Provocări sociale**.

S-a propus: De aprobat Raportul științific anual privind executarea Proiectului de cercetări științifice „Utilizarea metodelor socio-economice de cercetare a managementului sănătății publice” cu cifrul 23.00208.0807.08/PDI la Prioritatea strategică: **Provocări sociale**, prezentat de dna CAUȘAN Corina, dr., conf.univ.

Se supune votului.

Se votează.

S-a votat în unanimitate.

S-a hotărât: A aproba Raportul științific anual privind executarea Proiectului de cercetări științifice „Utilizarea metodelor socio-economice de cercetare a managementului sănătății publice” cu cifrul 23.00208.0807.08/PDI la Prioritatea strategică: **Provocări sociale**, prezentat de dna CAUȘAN Corina, dr., conf.univ.

Președintele Senatului USPEE „C. Stere”

AVORNIC Gheorghe
doctor habilitat, prof. univ.

DEVIZUL DE CHELTUIELI PE ANUL 2023

Conducătorul proiectului: Causan Corina

Denumirea codurilor economice	Codul economic	Total	Inclusiv	
			Buget Ian (resurse general), mii lei	Cofinanțare (venituri colectate interne), mii lei
1.Bursa de studii a postdoctorandului autohton	281211	118,8	118,8	0
Deplasari de serviciu	2227	24,6	24,6	0
Deplasari de serviciu in teritoriul tarii	222710			
Deplasari de serviciu peste hotre	222720	24,6	24,6	0
Alte servicii	222990	6,6	6,6	0
Total		150,0	150,0	0

Rectorul Universitatea de Studii

Economice și Politici Europene

„CERCETĂRI ȘI STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE

UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE

CONSTANTIN

MINISTERUL EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE

REPUBLICA ROMÂNIA

UNIVERSITATEA DE STUDII POLITICE ȘI ECONOMICE

CONSTANTIN

100280004322

CONDUCTORUL PROIECTULUI:

Bh. Avornic

Avornic Gheorghe, doctor habilitat, profesor universitar

Olga Bogataia

Olga Bogataia

Corina Causan

Causan, Corina, doctor conferențiar

Note.

1. Tabelul este elaborat în corespundere cu prevederile Ordinului min. fin. 208 din 24.12.2015, anexa 12
2. Cheltuielile corespund HG 382/2019 și sunt descifrate pe fiecare cod economic în parte.
3. Deplasările peste hotare sunt calculate conform HG 10 din 05-01-2012